

Rudolf Zíka, Vývoj a fungování českých sborů dobrovolných hasičů ve venkovských obcích na jihu Čech v letech 1876-1939. Diplomová práce FF JU, České Budějovice 2013, 185 s. + přílohy.

Posudek oponenta:

Rudolf Zíka se rozhodl zpracovat téma, které se na první pohled nezdá být příliš náročné, je to ovšem jen první pohled, reálně se ukazuje, že to naopak velmi náročné téma je, neboť se k němu jen obtížně získávají prameny, přitom jde o jedno ze stěžejních témat každodennosti venkova od druhé poloviny 19. století dodnes – dobrovolní hasiči (případně v druhé polovině 20. století požárníci) plní nejen úlohu, kterou mají v názvu, ale představují také základní platformu vesnického života – žádný jiný spolek není na venkově tak početně zastoupen jako dobrovolní hasiči.

Rudolf Zíka upozorňuje na přejímání principu dobrovolných hasičů z německy mluvících zemí (oblastí) i pro českojazyčné prostředí, v tomto směru je tedy třeba ocenit i komparativní pohledy, jež ukazují určité opoždění českých hasičských sborů (žup) za německými sbory, a to i v jižních Čechách. Vedle toho však upozorňuje i na to, proč byly dobrovolné hasičské sbory podporovány – zatímco v předchozích staletích na protipožární opatření dohlížela na venkově šlechta na svých dominiích, s proměnami společnosti v 19. století se tato činnost přesouvá na oblast státní správy a samosprávy, včetně dobrovolných hasičských sborů.

Diplomant zvládl – především na základě materiálů z Českobudějovicka – vytěžit informace k fungování dobrovolných hasičských sborů na celostátní, župní i lokální úrovni, přičemž si položil všechny podstatné otázky, které se k fungování jednotlivých sborů mohou vztahovat. Od organizace hasičstva na zemské úrovni (včetně vědomí odlišnosti vývoje právních předpisů v předlitavské a zalitavské části tehdejší monarchie, jež přetrvávaly i za první republiky) se dostává k praktickým otázkám zakládání sboru, cílům spolků, správě sborů, včetně spolkového vedení atd.

Samozřejmě zásadní otázkou je samotná činnost sborů, nejen při nácviu a zásazích u požárů, ale také jejich společenský rozměr – pořádání zábav, podpora charitativních organizací atd. Třebaže – jako dobrovolný hasič – leccos z činnosti

tohoto spolku znám z vlastní zkušenosti, včetně toho, že dodnes do sborů rodinní příslušníci dobrovolných hasičů vstupují ve výrazně nižším věku než jiní členové, informace o hasičských knihovnách (včetně zakupování beletrie) a o pohřební a starobní pokladně pro mě byly zcela novou informací. Ale i ostatní poznatky Rudolf Zíka shromáždil velmi podrobně a s mimořádnou péčí. Přílohy – zejména tabulky a grafy – tak jsou integrální součástí práce a řadu poznatků z nich také dokázal vtělit do textu, mj. o proměně členské základny, kdy postupně ubývá v hasičských spolcích členů z řad zemědělců. Třebaže je to logické a částečně to souvisí s úbytkem pracovních sil v zemědělství již po první světové válce, zdá se mi, že nástup dalších řemesel do daných spolků byl progresivnější než úbytek zemědělců, snad to souvisí i se snahou dalších vrstev společnosti se emancipovat, pozvednout svou prestiž ve venkovské společnosti. V každém případě je to – vedle doložené narůstající nacionalizace hasičského hnutí již na konci 19. století – další zajímavá informace k proměnám venkova. Důležité otázky si Rudolf Zíka kladl také v souvislosti s finančním životem spolků, kdy na běžný provoz mohly vydělat – vedle členských poplatků – nejrůznější zábavy, jež hasiči pořádali i z tohoto důvodu, nejen pro růst společenského života na vesnici či maloměstě. Ovšem pořizování výstroje (zvl. hasičských stříkaček) bylo obvykle nad síly spolků a neobešlo se bez darů od mecenášů a zemských subvencí.

Diplomovou práci Rudolfa Zíky považuji za velmi zdařilou, úspěšně kombinující roztržité poznatky k jednotlivým sborům do komplexního obrazu aktivit jihočeských hasičů (zejména z oblasti Českobudějovicka, odkud čerpal svou faktografii). Rád ji proto **doporučuji k obhajobě.**

Hodnocení: výborně

doc. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

Radošovice 19. 7. 2013